

OSMANLI ARAŞTIRMALARI VI

Neşir Heyeti — Editorial Board

HALİL İNALCIK — NEJAT GÖYÜNÇ

HEATH W. LOWRY

THE JOURNAL OF OTTOMAN STUDIES VI

İstanbul - 1986

yaptırdığı (s. 79-80), Mısır'da bir çok yerlerde de vakıf mal varlıkları bulunduğunu anlaşılmaktadır.

Kanlıca'da ise bir cami, bir türbe ile İstanbul'un bir çok semtlerinde vakıf yapıları vardır (s. 37-42).

Her iki vakfiyenin tıpkı basımları da kitaba dahil edilmek sureti ile, okuyucuların daha fazla yararlanabilmeleri sağlanmak istenmiştir.

Her iki araştırmacı, yazar ve yayıncı SCHWARZ ve WINKELHANE böylece örnek bir çalışma ürünü ortaya koymuşlardır.

Nejat Göyünç

Hâmit Batu ve Jean-Louis Bacqué-Grammont (yayınlayanlar), *L'Empire Ottoman, la République de la Turquie et la France*, İstanbul 1986, VIII+703 sahife. Institut Français d'Études Anatoliennes d'Istanbul ve Association pour le Développement des Études Turques (Paris) yayınlarından Varia Turcica III.

Türkiye'deki Fransız Büyük Elçisi M. Fernand Rouillon, 27 Aralık 1984'te İstanbul'da düzenlediği bir toplantıya Türk ve Fransız bilim ve siyaset adamlarından bir kısmını davet eder, bu vesile ile, kültürel ve iki taraflı ilişkilerin konuşulduğu bir sohbet gecesi geçirilmesini sağlar. Bu toplantıya bir grup mevlevî de katılarak sema gösterisi yapmışlardır. Davetlilerden Emekli Büyük Elçi İsmail Soysal Bey, *Belleten*'de yayınlanan ve konusunu Yeni Türkiye'nin kuruluş dönemindeki Türk-Fransız münasebetleri teşkil eden «Türk-Fransız siyasî ilişkileri» (XLVII, 959-1044) adlı makalesini de hazır bulunanlara takdim eder. Ayrıca, 1986 başlarının daimî Türk-Fransız siyasî ilişkilerinin tesisinin 450. yıldönümüne rastlayacağı da hatırlatılarak, çeşitli makalelerden meydana gelecek bir hatıra kitabı hazırlanması fikri ortaya atılır. Aradan bir sene geçer, teklife 38 bilim adamından cevap gelmiş, 37 makale gönderilmiştir. Yayıncılar da bunların başına, olayı anlatan bir «Önsöz (Avant-propos)» ekleyince elimizdeki eser doğmuş olur.

Kanuni Sultan Süleyman devrinde Jean de la Forêt'in İstanbul'a gelişi ile daimî Türk-Fransız ilişkileri başlarsa da, iki taraflı münasebetler daha da geriye gider. Nitekim, kitabın birinci makalesinde II. Bayezid'in Fransa Kralı XI. Louis'ye 1483'te gönderdiği bir mektuba yer verilmiştir: Nicolas Vatin, «Une tentative manquée d'ouverture diplomatique: La lettre de créance d'un envoyé de Bajazet II auprès de Louis XI (1483)», s. 1-13. Takip eden makaleler iki taraflı siyasî, kültürel ve ticarî ilişkilerle ilgilidir: Gilles Weinstein, «Une chat français de blé dans l'Empire ottoman au milieu du XVIe siècle», s. 15-36, Michel Lesure, «Les relations franco-ottomanes à l'épreuve des guerres de religion, 1560-1594», s. 37-57, Robert Mantran, «Monsieur de Guilleragues, ambassadeur de France à Constantinople, le commerce français au Levant (1679-1685). Documents et notes», s. 59-72, Emel

Esin, «Le *Mahbubiye*, un palais ottoman «alla franca», s. 73-86, Edhem Eldem, «La circulation de la lettre de change entre la France et Constantinople au XVIIIe siècle», s. 87-97, Daniel Panzac, «Négociants ottomans et capitaines français la caravana maritime en Crète au XVIIIe siècle», s. 99-118, Henry Laurens, «Le siècle des Lumières face à l'Empire ottoman : L'élaboration d'une image», 119-126, Jacob M. Landau, «Saint-Priest and his *Mémoire sur les Turcs*», s. 127-149, Pierre Pinon, «Notes sur les résidences de France en Turquie durant la première moitié du XIXe siècle», s. 151-168, Georges Cioranescu, «Le séjour à Constantinople du baron de La Rue (1834)», s. 169-178, Orhan Koloğlu, «Alexandre Blacque, défenseur de l'État Ottoman par amour des libertés», s. 179-195, İber Ortaylı ve Tekin Akilhoğlu, «Le Tanzimat et le modèle français : mimétisme ou adaptation?» s. 197-208, M.D. Sturdza, «Un plaidoyer pour la Sublime Porte. L'Empire Ottoman et la Question d'Orient vus par la presse parisienne de 1848 à 1856», s. 209-231, Max Roche, «L'éducation et la culture français à Constantinople et à Smyrne dans la première moitié du XIXe siècle», s. 233-246, Beatrice Saint-Laurent, «Léon Parvillée. His role as restorer of Bursa's monuments and his contribution to the exposition universelle of 1867», s. 247-282, Lütü Ay, «Molière en Turquie et son introducteur, Ahmet Vefik Pacha», s. 283-303, Sinan Kunalalp, «Diplomates et consules ottomans en France au XIXe siècle», s. 305-313, Pierre Oberling, «The quays of İzmir», 315-325, Dimitri Kitsikis, «L'espace ottoman dans l'esprit de Charles de Moüy, dans la deuxième moitié du XIXe siècle», 327-344, Zeki Kunalalp, «Aspects de la vie sociale et littéraire à Paris à la fin du XIXe siècle, d'après un jeune exilé politique turc, Lettres écrites de Paris à l'İkdam par Ali Kemal (1895-1898)», s. 345-357, Filiz Yenisehirlioğlu, «Une source documentaire pour l'histoire de l'art ottoman : *La patrie*, Journal ottoman publié en Français», s. 359-374, Jacques Thobie, «Sur quelques sociétés oubliées à capitaux français dans l'Empire ottoman», s. 375-390, Bayram Kodaman, «La présence culturelle et religieuse de la France en Anatolie orientale de 1878 à 1914», s. 391-401, Osman Okyar, «Une correspondance entre Pierre Loti et Fethi Okyar lors de la guerre de Tripolitaine (1911-1912)», s. 401-404, Klaus Kreiser, «Le rôle de la langue française en Turquie et la politique culturelle allemande au début du XXe siècle», 405-417, Stéphane Yerasimos, «De l'intégrité au partage : La politique ottomane de la France pendant la première guerre mondiale», 419-435, Sina Akşin, «Franco-Turkish relations at the end of 1919», s. 437-446, Paul Dumont, «İsmet İnönü et son temps dans les archives publiques françaises», s. 447-477, Gérard Groc, «La presse turque et son opinion sur la France. Un témoignage du *Bulletin de la Presse* de l'Ambassade de France (1925-1927)», s. 479-498, Hasan Anamur, «L'image de la Turquie nouvelle dans la littérature française 1919-1939», s. 499-521, Marcel Raynalt, «France-Turquie : Trois quarts de siècle de liaisons aériennes», s. 523-543, Etienne Manac'h, «Quelques souvenirs d'un long séjour en Turquie pendant la Seconde guerre mondiale», s. 545-552, Aligül Ayverdi, «La Famille Ostrorog», s. 553-559, Aron Angel, «Henri Prost et le premier plan directeur de la ville d'Istanbul», s. 561-577, Berke Vardar, «Echanges

scientifiques et culturels franco-turcs autour de la revue *Dilbilim/Linguistique*, s. 579-586, İsmail Soysal, «Les relations politiques turco-françaises (1921-1985)», s. 587-698.

Böylece Türk-Fransız siyasi ilişkilerinin düzenli olarak başlayışının 450. yıldönümü, iki taraf münasebetlerinin çeşitli açılardan incelenmesine, biribirinden güzel ve faydalı makalelerin yayınlanmasına vesile olmuştur. Birkaç sene önce İstanbul'a ilk İngiliz elçisinin gelişinin 400. yıldönümü Türk-İngiliz, II. Viyana Kuşatmasının 300. yıldönümü Türk-Avusturya münasebetlerinin gözden geçirilmesine ve dostluk alış-verişine sebep olmuş, 1983 Nisan'ında İstanbul'da tertiplenen seminerlere sunulan bildirilerden bazıları *Osmanlı Araştırmaları IV'te* yayınlanmıştır. Bu gibi çalışmaların milletler arasındaki dostlukları kuvvetlendireceğine, hatta siyasi münasebetlerin de düzeltilmesine yol açacağı âşikârdır. Nitekim, her üç yıldönümü dolayısı ile yayınlanan makaleler karşılıklı anlayışın tashihine sebep olmuşlar, milletleri olduğu kadar, devlet adamlarını da birbirlerine yaklaştırmışlardır.

L'Empire Ottoman, la République de la Turquie et la France'ın yayınlanmasında, bir kaç senedir faaliyetlerinin canlanmasına ve yayınlarının çoğalmasına büyük katkıları olan Institut Français d'Etudes Anatoliennes d'Istanbul'un Müürüdü Prof. Jean-Louis Bacqué-Grammont'un, keza eserin hazırlanmasına yol açan aynı zanianda 1921-1985 arasında Türk-Fransız münasebetlerini zengin arşiv belgelerine dayanarak kaleme alan Emekli Büyük Elçi İsmail Soysal'ın ve diğer derleyici yine Emekli Büyük Elçi Hâmit Batu'nun çabaları her türlü övgüye değer.

Nejat Göyünç

Andreas Tietze: *Mustafa Âlî's Counsel for Sultans of 1581*. Edition, Translation, Notes. II. (Osterreichische Akademie der Wissenschaften. Philosophisch - Historische Klasse. Denkschriften, 158. Band Forschungen zur Islamischen Philologie und Kulturgeschichte, Band VII) 295 sayfa+91 tıpkıbasım, Wien 1982.

Mustafa Âlî'nin «*Nushatü's-selâtin*» ini iki kısma ayırarak birinci kısmını daha önce yayınlayan (Wien 1979)* Prof. Tietze, ikinci kısmını da aynı tertib ile ilim aleminin istifadesine sunmuştur.

Bilindiği gibi İslâm dünyasında siyasetnâme tarzında eserler çok eski tarihlerden itibaren yazılmağa başlamıştır. Osmanlılar'da ise bu nevi eserlerin XVI. asırda devletin ihtişam içinde olduğu ancak yer yer bozulma emarelerinin müşahede edildiği bir dönemde yazılmağa başlandığı, Âlî'nin bu eserinin, Lutfi Paşa'nın *Âsafnamesi*'nden sonra yazılan ikinci eser olduğu söylenebilir.

* Eserin birinci kısmının tanıtması ve muhtevası için bk. A. Tietze, *Mustafa Âlî's Counsel for Sustans of 1581* (M. İpsirli), Osmanlı Araştırmaları I, İstanbul 1980, s. 261-264.